

קודם עשרת הדברות הן. והם ששה ימים שמראש חודש סיון, שהיה הקדוש ברוך הוא מצוה את ישראל על ידי משה לקבל את התורה, ולא כסה הענן את משה.

ב-ד ומה שהכתוב אומר "ויכסהו הענן", פירושו שכסה הענן לחר, שהרי באותן ששה ימים היה משה עולה ויורד להביא את דברי ה' על העם ולהשיב את דבריהם אל ה'.

ומה שמסיים "ויקרא אל משה ביום השביעי" אינו אלא לעשרת הדברות, שבהם היו (משה) וכל ישראל עומדין לשומען מפי הגבורה.

ולא בא הכתוב לומר שהיתה כאן קריאה מיוחדת למשה ליכנס למחנה שכינה, אלא כדי לחלק כבוד למשה, היתה הקריאה מופנית אליו בלבד.

רבי נתן אומר: לא בא הכתוב לומר אלא למשה, שנזקק לפרישה כדי למרק אכילה ושתיה שבמעיו קודם שנכנס להיות בין המלאכים, לשומו כמלאכי השרת.

וסובר כדעת רבי יוסי הגלילי בעיקר פירושו, שהיה זה אחר עשרת הדברות, ואכן היתה פרישה למשה. אלא דסבירא ליה שאין ללמוד לכל הנכנס לדורות למחנה שכינה שיהא טעון פרישה.

וכן רבי מתיא בן חרש מפרש ואומר: שאין כאן דין פרישה לשאר הנכנסין. כי לא בא הכתוב, אלא להפריש את משה כדי לאיים

עליו, ששייב לבבו לבא אל הקדוש ברוך הוא מתוך אימה, כדי שתהא תורה ניתנת על ידו באימה ברתת ובוזיע!

שנאמר "עבדו את ה' ביראה, וגילו ברעדה".

ומפרשין להאי קרא: מאי "וגילו ברעדה"?

אמר רב אדא בר מתנה אמר רב: במקום גילה של נתינת התורה — שנאמר בה "פקודי ה' ישרים משמחי לב" — שם תהא שרויה רעדה.

ועתה מסייעת הגמרא לדעת ריש לקיש מדברי רבי יוסי הגלילי, שלמד דין פרישה לדורות מפרישה דסיני. (14)

והוינן בהך ברייתא: במאי תלויה מחלוקתם זו דקא מיפלגי בה רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, שזה דורש הכתוב קודם מתן תורה, וזה לאחר מתן תורה — מנין היא ראייתם?!

ומפרשין: קא מיפלגי בפלוגתא דהני תנאי, שנחלקו בענין אחר.

דתניא: בששה בחודש סיון ניתנה תורה לישראל.

רבי יוסי אומר: בשבעה בו ניתנה.

[עיין בגירסת רש"י, שנכנס בדברי הגמרא פירוש, ואינו מענין הגמרא עתה]

14. כך פירש רש"י. אבל תוס' הרא"ש פירש שדכל התנאים שנחלקו על רבי עקיבא, וסברי

ופירש דהפרישה קבלה היא והדרשא אסמכתא. וכן הוא לשון הרמב"ם.

ולכן מתפרשים הפסוקים כפשטן, שלאחר שנתכסה ההר בענן ששת ימים מראש חודש, ואז קרא הקדוש ברוך הוא למשה ביום השביעי בחודש כדי ליתן את עשרת הדברות.

ומקשינין: הרי מפורש בתורה שהיה משה בהר ארבעים יום, וכשירד בסופן שיבר את הלוחות שהיו בידו.

ואם כן, בשלמא לפי חשבוננו של רבי עקיבא, היינו דמשכחת לה הא דתנן בתענית כו א דבשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות.

שהרי תחלת מנין ארבעים יום שהיה במרום הוא מיום שביעי בסיון לאחר מתן עשרת הדברות, ואם כך, הרי נשארו עשרים וארבעה ימים דחודש סיון, ועוד שיתסר ימים דחודש תמוז, ובזה מלו להו [נשלמו] ארבעין יומין דהוה משה בהר. ולמחרת, בשיבסר בתמוז נחית ירד מההר ואתא למינה ישראל, וכראותו את העגל — תברינחו ושיברו ללוחות הברית.

אלא, לפי חשבוננו של רבי יוסי הגלילי, דאמר שלאחר עשרת הדברות היו ששה ימים דפרישה. ולכשתוסיף לששה ימים אלו עוד ארבעין יומין דשהה משה בהר, תמצא כי עד עשרין ותלת בחודש תמוז לא ירד משה, ולא איתבור לוחות.

ומשנינן: אמר לך רבי יוסי הגלילי: ארבעין

ומעתה, רבי יוסי הגלילי, שפירש קרא דכיסוי הענן ששת ימים אחר עשרת הדברות, סבר לה כתנא קמא, דאמר שבששה בחודש ניתנה תורה.

הילכך, בהכרח צריך לפרש שזה היה מעשה אחר עשרת הדברות. ומפרש הפסוק "וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים" — למשה, שפירש בימים אלו, כהכנה לכניסתו להיות ארבעים יום עם ה'. ואז נאמר: "ויקרא אל משה ביום השביעי" — לקבולי שאר תורה.

שהרי אין תנא קמא יכול לפרש כרבי עקיבא, שהכיסוי היה להר, וקודם עשרת הדברות היה המעשה.

דאי סלקא דעתך לפרש כרבי עקיבא, ד"וישכון כבוד ה'" היינו מראש חודש, וממילא הא דכתיב "ויכסהו הענן" אינו למשה שהיה עולה ויורד, אלא להר סיני. ולאחר מכן "ויקרא אל משה ביום השביעי" — לקבולי עשרת הדברות הוא.

הא סבירא ליה דישאל קבילו להו לעשרת הדברות מששה בחודש! וגם, הא כבר אסתלק הענן מיד לאחר נתינת עשרת הדברות, בששה.

ואילו רבי עקיבא, שפירש שהכיסוי היה להר קודם עשרת הדברות, סבר לה כרבי יוסי, שבשבעה בחודש ניתנה תורה לישראל.

לדורות, ואין הסיוע אלא מכך שבסיני היתה פרישה למשה.

דאחר עשרת הדברות היה מעשה, מסייעים לדעת ריש לקיש. ולפירושו, אף לרבי יוסי הגלילי לא מצינו שאמר כי למדין הלכה מסיני

הימים המפורשים בתורה דהיה משה בהר, מחשבינן להו בהדי בכללם גם את ששה ימים דפרישה. והם נשלמו בשבעה עשר בתמוז.

אמר מר: "ויקרא אל משה" — משה וכל ישראל עומדין, דברי רבי עקיבא.

ואומרת הגמרא: מסייע ליה — לרבי אלעזר.

דאמר רבי אלעזר: "ויקרא אל משה" — משה וכל ישראל עומדין. ומאחר שהיו כל ישראל שומעין עם משה כאחד, הרי שלא בא הכתוב בייחוד הקריאה למשה, אלא רק כדי לחלק לו כבוד למשה.

מיתיבי: נאמר בקרא "וישמע את הקול מדבר אליו". ומזה שלא נאמר "את הקול מדבר לו", אלא קול מדבר אליו, דרשינן שהיה הקול נמשך רק למשה. ורק הוא שמע, וכל ישראל — לא שמעו!

והיכי אמרת שהיו כל ישראל שומעין.

ומשנינן: לא קשיא.

הא דאמרינן שהיו כל ישראל שומעין, בקול דסיני הוא.

והא דילפינן דכל ישראל לא שמעו אינו אלא בדבור שהיה אל משה מאהל מועד.

ואי בעית אימא לתרין בדרך אחר: לא קשיא.

הא דאמרינן שהיו כל ישראל שומעין עם משה אינו אלא שנאמר הדבור בלשון קריאה.

והא דתניא שכל ישראל לא שמעו מיירי היכא דכתיב בלשון דבור. [לפי מהרש"א].

רבי זריקא רמי תרי קראי דלהלן קמיה דרבי אלעזר: ואית דאמרי לה: דאמר רב זריקא: דרבי אלעזר עצמו רמי [הקשה] קושיא זו:

כתיב בפרשת פקודי [שמות מ] "ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן".

ואילו בפרשת משפטים [שמות כד] כתיב "ויבא משה בתוך הענן".

ומשנינן: מלמד, שאף התם לא היה משה יכול לבא מעצמו. אלא שתפסו הקדוש ברוך הוא למשה, והביאו בענן.

ואילו דבי רבי ישמעאל תנא [דרשו את הפסוק באופן אחר]:

נאמר כאן "ויבא משה בתוך הענן". ונאמר להלן "ויבאו בני ישראל בתוך הים".

מה לחלן אצל קריעת ים סוף לא באו בתוך הים ממש, שהרי נעשה להם שביל בתוך הים, דהא כתיב התם והמים להם חומה, אף כאן נעשה למשה שביל בתוך הענן, ורק באותו שביל בא משה.

נאמר בתורה: "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו".

ומפרשינן: למה הקדים הקדוש ברוך הוא קריאה לדבור?

לימדה כאן תורה דרך ארץ לאדם, שלא יאמר אדם דבר לחבירו, אלא אם כן קוריהו קורא לו תחילה.

ודרשה זו מסייע ליה לרבי חנינא.

דאמר רבי חנינא: לא יאמר אדם דבר לחבירו, אלא אם כן קוריהו.

עוד למדו מפסוק זה שנאמר בו "וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר", אמר רבי [מוסיא] בר ברי דרבי מוסיא משמיה דרבי מוסיא] רבה:

מנין לאומר דבר לחבירו סתם, שהוא באיסור "בל יאמר לאחרים" מה שאמר לו, עד שיאמר לו המספר בפירוש: לך אמור!

ממה שנאמר "וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר" (15).

ועתה חזרת הגמרא להא דאקשי ריש לקיש לרבי יוחנן, לדבריו שלמד ממלואים, תהא פרישה מעכבת אף ביום הכפורים.

ומוכחינן: **מכלל דבריהם דתרווייהו [רבי יוחנן וריש לקיש] מוכח דסבירא להו דכל הכתוב בפרשת מלואים — כל הכתוב בהן, מעכב בהן.**

דהא איתמר: דיני מלואים — נחלקו בהם רבי יוחנן ורבי חנינא.

דחד מינייהו אמר: **כל דבר הכתוב שנוהג בהן — מעכב בהן.**

וחד אמר רק דבר המעכב כמותו אף לדורות, מעכב בהן, אבל דבר שכמותו אין מעכב בשאר קרבנות לדורות, אין מעכב אף בהן.

כלומר, אף במלואים לא נתחדש עיכוב יותר מקרבנות של דורות, ולהלן מפרשינן באיזה דברים נחלקו.

והשתא מפרשינן: **תסתיים, תווכח, דרבי יוחנן הוא דאמר: כל הכתוב בהן מעכב בהן, ורבי חנינא הוא זה שחולק.**

שהרי ממה שהקשה וקאמר ליה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן: **אי יליף דין פרישה ממלואים, יש לנו ללמוד גם דמעכב, כי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן אף גבי יום הכפורים נימא דפרישה תהא מעכבת.** והרי רבי יוחנן הודה לו, שהרי שתק ולא קא מהדר ליה ולא מידי.

ומשמע שאינו חולק עמו בהנחתו זו דבמלואים מעכבת הפרישה. והרי לדורות היא אינה מעכבת, כמו שהוכיח ריש לקיש מהא דתנן מתקינין לו כהן אחר, ולא נזכר שצריך להפרישו.

ומסקינן: **אכן תסתיים, שכך מוכח!**

והוינן בה בהן פלוגתא: **מאי בינייהו, במה נחלקו בהלכה למעשה?**

אמר רב יוסף: סמיכה על ראש הקרבן ה-א שנאמרה בפרשת מלואים הוא **דאיכא בינייהו, בין רבי יוחנן ורבי חנינא.**

למאן דאמר כל הכתוב בהן — במלואים, אינו למצוה בעלמא אלא מעכב בהן — סמיכה זו דקרבנות המלואים מעכבא.

למאן דאמר אף מה שכתוב בפרשת המלואים, אם הוא דבר שכמותו בשאר

15. ובחפץ חיים צידד שלענין דינא אין איסור אלא אם כן יכול להגרם איזה נזק לאותו שסיפר